

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. III. Quinam Contrahere poßint, & in Integrum Restitui?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

Quaest. III. Quinam Contrahere Possint, & si Integrū Restitui. 391

substantiam ipsius consensus, levis quam dolus. Nihilominus qui ignarus injuria siue metus contraxisset, probabiliter (ut notant Varii) non tenetur restituere rem acceptam per contractum, nisi passus injuriam ceperit in rem suam agere: eo quod factus sit dominus, idque extra injuriam.

50. Notandum tamen, quod metus justè incussus non faciat contractum irritabilem. Quod de ipso matrimonio, patet ex disp. 3. de Matrim. g. 4. Neque expediebat contractum sic initum irritari: cum in metu & periculis constituti habeas hoc præcipuum remedium, quo auxilium aliorum impetrent, sicque liberentur; v. g. in periculo submersionis, justè accusationis, aut occisionis, promittendo præmium succurrenti, aut ab accusatione vel nece desistenti. Immo etsi metus sit injustè incussus, non tamen ad extorquendum contractum, adhuc valet matrimonium juxta ea, quæ tradimus g. 4. cit. Idemque à fortiori est de aliis contractibus, v. g. de promissione premii facta defendere volentibus eum, qui patitur periculum à latronibus, qui utique metum tali sine non inferunt, immo contra quorum intentionem est talis contractus, assumptus sponte tamquam medium se liberandi à metu aliunde illato: quod quidem medium non expediebat auferri, infirmando hujusmodi promissiones seu contractus.

51. De metu levi injustè causâ contractus incusso, si revera sit causa ipsius contractus, idem censent Doctores quantum ad forum conscientie (dempto saltem matrimonio & voto) quod de gravi: cum pariter sit consensus, & injuriam extortus, adeoque si lætus in conscientia restituendus in integrum. In foro tamen externo ex metu levi non datur actio, siue ad rescindendum, siue ad excipiendum ratione metus; tum ad vitandam litium multipliciter & fraudulentas præensiones: tum quia non præsumitur metus talis fuisse causa contractus, sed spontaneus consensus. Unde d. 184. ff. de Reg. jur. dicitur Varii timore justa excusatio non est. Idem patet ex L. 6. ff. Quod metus causâ.

QUAESTIO III.

Quinam Contrahere Possint, & in Integrum Restitui?

52. Pro regula generali hic deservire potest, omnes & solos posse contrahere, qui liberam bonorum administrationem habent. Qualem in primis non habent in Henricæ Sum. Theol. Pars III.

fantes, amentes, aut aliàs usu rationis carentes, pro eo tempore, quo carent. Præterea Religiosi professi, cum enim nil suum vel tanquam suum habere possint, neque velle aut nolle, consequenter nequeunt legitime disponere etiam de bonis Monasterii, sine Prælati consensu. Prælati verò & constituti ab eo administratores bonorum communium, possunt quidem contrahere, sed in multis non nisi dependenter à consensu communitatis seu capituli, & ad usus determinatos. De quibus agi solet à Doctoribus in materia de Statu Religioso.

Inhabiles, qui carent usu rationis. Quid de Religiosis.

Filii familias contrahere possunt, dummodo puberes sint, de bonis castrensibus & quasi castrensibus, salvo beneficio restitutionis concessio Minoribus. De aliis disponere nequeunt inter vivos, veluti quorum dominium, aut saltem administratio seu usufructus est penes patrem. Immo ne de adventitiis quidem (quorum dominus est) disponere potest, per testamentum, etiam de consensu patris, attento jure communi, ut Doctores tradunt ex L. Qui in potestate ff. Qui testam. fac. possint, & L. Nemo C. eod. Moribus autem nostris filii familias puberes possunt ex auctoritate patris tamquam tutoris de adventitiis disponere, & eo etiam invito de iisdem testari. De cetero ex bonis paternis aut fructibus ad parentem spectantibus nil possunt disponere, nisi in quantum eis aliquid de his donaverit, aut de illius consensu. Proci in studiis aut alibi existentes possunt expendere in honestas recreationes, moderatas eleëmofynas, conformiter ad exigentiam honestatis, & morem apud sui similes receptum, de præsumpto consensu parentis.

53. Quid possint Filii familias.

De Uxoribus quoque specialis quaestio merito instituitur. Et quidem si jus Cæsareum attendatur, uterque conjugum retinet dominium, tum eorum quæ ante matrimonium habuerat, tum quæ quisque postea acquirit (nisi societatem inissent, uti ext.anei) exceptâ saltem dote viro collatâ, & bonis antiphernis, id est, donatis vicissim à viro propter nuptias. Uxor enim, vel pro ea alio, inferente aliqua ad sustinenda matrimonii onera (quæ nomine dotis censentur; et si sine ea posset matrimonium celebrari) vir vicissim donabat tantumdem uxori propter nuptias: quorum administratio erat penes ipsum, & saluto matrimonio dos ad uxorem ejusque heredes, antipherna ad maritum, revertebantur; nisi ex pacto speciali (quod iniri poterat salvâ æqualitate) vir lucraretur dotem, & e contra uxor antipherna. Poterat proinde de bonis paraphernis seu prædotalibus uxor liberè disponere, utpote eorum domina & administra. Secus de aliis, quæ quantum

54. Quid censendum de uxoribus ex jure communi.

ad proprietatem, aut certe administrationem, erant mariti contra cuius voluntatem disponendo faceret per consequens eidem injuriam.

55. Quid att-
tis moribus
nostris.

Qui tecla-
rantur.

Non ubique tamen jus commune servatur. Specialiter in Belgio ferè sola nomina dotis, antiphenalium & paraphernalium bonorum manent. Immobili quidem, tum præxia, tum per successionem acquisita manent singulis propria. Quoad mobilia verò, debita, conquesta est communio bonorum inter conjuges, viro omnium administratore tamquam uxoris tutore: sic ut hæc ne quidem de propriis valide sine ejus consensu contrahere, aut desuper in judicio conveniri possit, nisi sit publicè mercatrix, adeoque de consensu (qui præsumitur) viri; quem, uti & seipsam, in rebus à negotiatione pendentibus obligat. Vir autem potest de bonis, etiam sine consensu uxoris (demptis hujus bonis immobilibus) alienando disponere. Soluta matrimonio mobilia defuncti plerumque transeunt ad heredes, mobilia (de quibus tamen non ubique idem mos) conquestus, æqualiter dividuntur cum superstitibus, uti & debita. Superstes præterea lucrari solet doarium, sive ex lege, sive ex conventionione; puta sive proprietatem mobilium, sive usum-fructum immobilium, aut certæ horum partis: salvo eo; quòd doarium conventionale ex dicto anni 1611. art. 27. nequeat excedere, dum proles est relicta, medietatem proventuum bonorum immobilium. Itaque stante matrimonio uxor disponendo de bonis, sive propriis, sive communibus (adeoque à fortiori, si de propriis mariti) faceret injuriam marito non consentienti; utpote cui competit eorum ususfructus, & quantum ad medietatem bonorum communium etiam dominium.

Secus est, quantum ad necessaria economiæ, moderatas œconomias & recreaciones juxta statum suum: in quibus veluti ad decentem sustentationem confortis spectantibus, maritus non esset rationabiliter invitus. Quo, etiam spectat egestas patris aut matris propria. Quod similiter ad fratres & sorores extendit Lessius c. 12. dub. 14. Qui præterea maritum dissipatorem rei communis in corporaciones, largas donationes &c. docet esse injuriam uxori, instar tutoris dissipantis bona pupilli. Vide ipsum.

56.

Insuper etiam alia personarum genera possunt per leges reddi inhabilia ad legitimè contrahendum seu disponendum de bonis suis.

Prodigus
post inter-
dictum ad
obligatio-
nem contra-
hendam in-
habilis

Et in primis prodigus sive indiscretus sui patrimonii dissipator, cui præviâ cognitione causa interdicta est bonorum suorum administratio, assignato ei curatore,

nequit absque hujus auctoritate per contractus, alteri obligari, sive civiliter (sic nempe ut alteri detur actio ad debitum, seu jus agendi & petendi debitum in judicio) sive etiam naturaliter aut in conscientia (quæ obligatio tribuit exceptionem, quâ se tueri quis possit, si abita obligato conveniatur, utque solum recipiæ possit opponi debitum debito, quod alter exegerit) tamen possit alterum sibi obligare, ut patet ex variis juribus, signanter L. Is cui bonis 6. ff. de Verbi obligat. sic ut etiam non sit ei permillum facere testamentum, et si ratum habeatur, quod ante interdictionem ab eo factum erat Instur. Quibus non est permill. sac. testam. g. Item prodigus. Comparatur enim in jure furioso seu mente capto L. His qui s. fin. ff. de Tutoribus & Curatoribus datis ab his. Quamvis in augendis bonis comparatur potius pupillo, qui alterum sibi in commodum suum obligare potest.

Est possi-
alterum
sibi obli-
gare.

Non sufficit autem juxta veterem & in foro externo seu praxi receptam sententiam, quòd sit notoriè prodigus, de nec accedat & promoveatur Judicis interdictum, Leges enim non amplius requirunt: quin potius agunt de interdicto per Praetorem seu Judicem, L. Julianus 10. ff. de curator. furioso, &c. dandis. Quò etiam allegatur L. 27. ff. de Minoribus in princip. Ad idem faciunt Instur. sup. Alibi autem declarationem Magistratus, esto leges non expriment, tamen non excludunt. Et alioquin etiam in notoriis sententiâ declaratoriâ opus est, L. Si confessus ff. de custod. & exhib. reorum.

57. Non suffi-
esse nimis
prodigum,
nisi acceda-
t per Prae-
torum inter-
dictum.

At sanis moribus receptis videtur ipso jure L. 1. ff. de curat. furioso & aliis dandis cessare potestas curatoris. Verum etiam tunc requiritur sententiâ declaratoriam Judicis tradit Zoësius ad Instur. de Curat. n. 6. & de consuetudine, præsertim Flandriæ, testatur ex Damboudero Valer. Andr. ad Instur. cit. in addit. num. 6.

An nec
sanis mori-
bus recu-
perata sit
potestas
magistratus
declaratæ.

Secundò præcipua questio est de Pupillis & Minoribus. Et quidem Pupilli propriè censentur, qui curâ parentis, puta potissimum defuncti, sunt destituti, usque ad tempus pubertatis. Quorum aliqui sunt infantes, usque ad annum scilicet ætatis septimum completum: quo tempore nec obligari, nec alios sibi obligare posse defectu usus rationis, constat. Infantia proximi censentur, quorum ætas propior est infantia, quam pubertati. Alii dicuntur proximi pubertati, masculi quidem post annum decimum cum dimidio, feminae post annum nonum cum dimidio. Quamvis nonnulli putent id relinquendum arbitrio Judicis, attento

58. Quamvis
Pupilli.

Horum
aliqui in-
fantes, alii
infantia,
alii puber-
tati propi-
mi.

Puberes qui.

attento quorundam, puerorum præ aliis præcociore intellectu. Pubertas incipit in masculis post annum decimum quartum, in feminis post duodecimum completum. Et exinde finitur officium tutelæ. Postea dicuntur minores seu minorenes usque ad initium anni vigesimi sexti, ex quo incipiunt dici majores, & absolvi etiam à cura, cui interea subsunt: etsi invitis curator non detur, nisi ad lites, *Instit. de curat. §. 2.* & doctores passim quamquam & invitis dandum contendat *Tuldenus in C. Quando tutor. vel curat. esse desinant*; quæ vide) nec tam personæ quam rebus detur. Et quidem de jure communi. Nonnullis etiam locis curatela citius definit.

Qui minorenes

Invitis curator an detur.

59. Moribus qualiter curatela definit.

Et quidem moribus nostris expirat per matrimonium & Ordines sacros: intellige quoad bonorum administrationem, non ita, saltem generatim, quoad distractionem prædiorum seu immobilium, ut videtur est apud *Christinaum ad Consuet. Mechl. Tit. 19. a. 27.* Idemque est de iis qui ob mercaturam aliasve causas, citius obtineant veniam ætatis.

60. Inter Tutores Curatores, an hodie distinctio vel que.

Moribus etiam passim receptum est, ut tutela non finiatur pubertate, sed in curam seu curatorem (inter quem & tutelam vix hodie distinctio agnoscitur) transeat, etiam sine novo decreto: ij autem quibus tutela aut cura incumbit, *Mamburni* vocantur, qui (si testamentarii non sint, aut legitimi, seu quibus de jure etiam municipali id competit) constituuntur, etiam à quolibet Magistratu loci, seu municipali, aut ab iis, qui per magistratum deputati sunt præfecti seu magistri pupillorum, & statum magistratum (quem vocant) pupillarem.

Minoribus etiam in vitiis per mores curator datur, etiam parent.

Adolecentibus, etiam invitis, ut sub tutela seu curatoria vivant, datur curator, si eos careant. Etiam officium tutelæ competit hic plerumque seu permittitur parenti superstiti. Solentque tutores per se ipsos pro pupillis seu minoribus de ipsorum bonis contrahere. Videri potest de cetero *Christinaus ad Tit. 19. cit. Zypaus in Not. Jur. Belg. Tit. de Tutoribus.* His præmissis.

61. In quorum alienatione requiratur decretum iudicis pro pupillo ac minoribus.

Vari non distinguunt in hæc materia inter pupillos saltem pubertati proximios & minorenes puberes. Quod tamen attento jure præsertim communi non est universim verum, ut ex dicendis patebit. In hoc sunt in primis pares, quod juxta *L. 4. C. de præd. minor. L. fin. C. Si major factus alienat.* sine decreto iudicis seu magistratus non possint ex communi sententia valide alienare (ubi nomine alienationis venit actus omnis, qui rem ponit extra bona minoris, vel ejus usum aufert, aut minuit, ut donatio, venditio, permutatio, oppignoratio, in solum, in emphyteusim, in usufructum datio, servitutis impositio, remissio juris in rem competentem, ut tradunt Doctores *arg. L. 4. C. de præd. minor.*) mobilia; demptis quibusdam casibus, quos ex

Menochio recenset *Castro palao, disp. p. 4. §. 5. & Christinaus ad Consuet. Mechl. Tit. 19. a. 17.*

Quod Doctores etiam extendunt ex *L. Lex que 22. C. de admini. Tutor.* ad mobilia pretiosa, quæ servando servari possunt; prout sunt v. g. gemmæ, vasa argentea, vestes &c. Secus est de aliis, v. g. vestimentis detritis, animalibus supervacaneis, & similibus.

Estque hoc decretum, ut valeat, dandum te diligenter investigatâ, quòd nempe subdit & urgeatur æris alieni solutio, exigens alienationem rei immobilis, nec decernatur venditio rei ultrâ quam necessitas requirat, nec alterius, quàm minus præjudicativæ; fiatque (quòd habet stylus seu lex municipalis multorum locorum) venditio publice per subhastationem. De quibus *Christinaus sup. a. 19.* & Auctores in ff. de rebus eorum qua sub tutela &c.

Est quoque hoc decretum iudicis necessarium generatim juxta *L. 3. C. de his qui veniam ætat. impetrar.* in omnibus minoribus, tam qui non impetrarunt (quamvis curatore careant) quàm qui impetrarunt veniam ætatis: nisi forte princeps his etiam immobilium alienationem expressè indulserit: nam etsi in iis non sit dependentia à curatore, manet tamen in casibus jure statutis dependentia à decreto iudicis; quod etiam tutore seu curatore habito requiritur ultra ejusdem consensum.

Præterea ad pupillum quòd attinet, non indiget is (adeoque nec minor à fortiori) auctoritate tutoris quoad actus lucrosos, ex quibus pupillo nullum est detrimentum, veluti in acceptando donarium &c. *Instit. de auct. tutor.* Quod etiam ad infantiam proximios est extendendum, cum & hi idem juris habeant (quando non agitur de obligando) quod pubertati proximi *Instit. de inutil. stipul.* Aditio tamen hereditatis oblatæ facta à pupillo non tenet, nisi auctore tutore *Instit. de auct. tutor. & L. 9. ff. eod.* quòd etsi primâ fronte videatur lucrosa hereditas, sapienter tamen damnnum lateat; cui provisum voluit lex, ne quando incurra-

62. Qualiter decretum dandum, ut valeat.

An necessarium curatore desitit, aut veniam ætatis habentibus.

63. Pupillus ad actus lucrosos non requirit auctoritatem tutoris. Est infantia proximus.

Aditio hereditatis excipitur.

64. Pubertati proximus alium sibi obligare potest, non vicissim, nisi auctore tutore.

65. An saltem obligetur naturaliter.

Quòd si agatur de obligationibus mutuis, ut emptione, alienatione, oppignoratione, & similibus, ex quibus pupillo præjudicium oriri potest, is quidem si sit pubertati proximus, potest alterum sibi obligare etiam civiliter, non tamen vicissim obligari; contractu proinde in favorem imbecillæ ætatis claudicante (quod sibi impotent, qui cum personis tantillæ ætatis præsumunt negotia tractare) nisi accedat tutoris auctoritas sive approbatio, qui videlicet inspicit re, quæ agitur aut vox perfecta est, illam approbet: quo facto etiam obligatur civiliter. Patet *Instit. cit. L. 5. §. 13. ff. de auct. tutor.*

Sed gravis difficultas est, an pupillus non auctore

auctore tutore contrahens solum obligetur naturaliter. Idemque est de minore, in quantum dependet à suo curatore. In qua duplex est sententia, nix utrimque auctoritate gravissimorum Doctorum, nec levis in jure fundamētis, dum variæ leges videntur expresse excludere obligationem, tam naturalem, quam civilem: aliæ è contra saltem naturalem videntur supponere. Prout fuse discutit Sanchez l. 6. de matr. d. 38. præferens posteriorem sententiam. Videri etiam potest Zoesius ad ff. de obligat. & act. n. 46. & seqq. leges utrimque allegans, & similiter naturalem obligationem satis probabiliter adstruens; quæ utique, veluti in jure naturæ fundata, adstruenda foret, donec satis oppositum ex legibus ostenderetur, aut dum res ob apparentes antinomias utrimque obscura maneret.

Duplex opinio,

66. Corollaria.

Hæc autem sententiâ suppositâ possent alii in conscientia retinere ea, quæ à pupillis accipiunt, donec contractus rescindatur à judice, pupillum restituente in integrum.

In prima verò sententiâ possent res hujusmodi etiam citra beneficium restitutionis repeti, debentque restitui. Quod consequenter etiam in ludis locum habet, si saltem pupillus ultra summam (quam alii suæ conditionis solent, vel in quam tutor præsumi possit consentire) expenderit.

An verò in eadem prima sententiâ teneatur in conscientia pupillus rem promissam dare, dubitari possit. Et quidem varii negant apud Sanchez d. 38. n. 34. eò quòd nihilominus detur pupillo actio repetendi solum, adeoque & retentio & contra petentem exceptio: præterquam quod inutiliter petatur, quod mox restituendum est. Quare etiam Sanchez fatetur posse retinere, si velit beneficio Legis uti. Sed non apparet consistere simul obligationem naturalem exequendi, & facultatem liberè & licitè non exequendi contractum: ut proinde consequenter dicendum videatur ipsum teneri promissum solvere, nec posse retinere, tamen beneficio restitutionis, postquam solum est, uti possit. Ita Castro Palao sup. §. 4.

67. Puberes minores an vel quando dependant à curatore.

Ad puberes minores quod spectat, hi, si curatorem habeant, alienare non possunt, nisi auctore curatore; secus, si curatorem non habeant, etsi etiam tunc contra læsionem de car restitutio in integrum; prout habetur L. Si curatorem 3. C. de in integr. restit. minor. Itaque curatorem habens comparatur ibidem ei, cui à prætore bonis interdictum est, quantum ad rerum alienationem. At quod spectat obligationem personæ, quæ libera est, potest ex jure communi (ut plurimè consent) illam obligare, promittendo se aliquid facturum seu præstiturum juxta L. 101. ff. de verb. obl. ibi: Puberes sine curatoribus suis possunt ex stipulari obligari.

68. Consuetudines quas.

Complures autem in Belgio consuetudi-

nes (teste Christino sup. a. 22.) omnes contractus, tam minorum, quam pupillorum indifferenter, sine præsentia & auctoritate Mamburnæum Titos, pro nullis habent, nisi eis utiles sint, ut habent Statuta Mechliniensia. Et tunc quidem juxta Christinum obligantur etiam civiliter, datâ alii civili actione ex rescripto Pii Imperatoris L. 1. ff. de auctor. tut. L. 3. ff. commodati, & L. 3. ff. de negotiis gestis.

Possunt nihilominus puberes minores, idque juxta jus commune mox ab inchoata pubescere testari etiam de bonis immobilibus: etsi consuetudines nonnullis locis perfectiorem ætatem, adeoque maturius judicium non irrationabiliter exigant, puta tempus plenæ pubertatis, quod in masculis censetur post annum decimum octavum. Non possunt tamen ex Edicto anni 1671. art. 14. sub pœna nullitatis in Belgio facere ullas donationes, etiam causâ mortis, aut relinquere legata curatoribus, eorumque uxoribus aut liberis durante administratione, exceptis parentibus, avis, fratribus & sororibus. Quamquam (uti postmodum est declaratum) possint curatoribus ex mobilibus aliquid liberaliter donare, idque moderatè juxta statum & eorum merita.

69. An ipsi possunt.

Notandum pro Belgio.

Præterea in bonis castrensibus vel quasi castrensibus non dependent Minores (idemque est de pupillis pubertati proximis juxta Castro palao sup. p. 4. §. 4. n. 10.) à suis tutoribus seu curatoribus; cum in his sint quasi patresfamilias, obtineantque liberam administrationem: etsi contra gravem læsionem maneat locus restitutioni in integrum, ut tradunt Jurisperiti, §. Pupillus ff. de negotiis gestis test. VViggers c. 1. dab. 3. in fine. Unde etsi aliàs non possint agere in judicio, sed detur ad hoc curator etiam invito, fallit tamen (ut habetur apud Christinum sup. n. 25. in addit.) quantum ad peculium castrense & quasi castrense. Quod ibidem extenditur ad exercentes mercaturam, relatis pluribus, signatè Henr. co Kerchois Resp. 104. r. 7.

70. Quod sit circa bona Castrensia quasi castrensia.

Denique pupillis & minoribus ex contractu civiliter aut naturaliter valido (si enim omnino sit invalidus, non eget restitutione L. 16. §. Et generaliter ff. de Minor. superest beneficium restitutionis in integrum seu redintegrationis pristini status & juris; eò quòd ætas ista sit obnoxia læsioni & circumventioni. Idque quadriennio integro post inchoatam majorenitatem, conputando à die utili seu habili, si vè cessante alio impedimento, sic ut alioquin cum proportione ad impedimentum tempus prorogetur quadriennii integri. Et qui petenda restitutio à Prætore seu Magistratu, qui jurisdictioni præest. Moribus autem nostris (quibus conformes sunt mores Galliarum) non nisi Princeps ejusve Consiliarius, diplomate nomine Principis concep-

71. Restitutio in integrum quantum temporis competat.

A quo petenda.

Quaest. III. Quinam Contrahere Possint, & in integrum Restitui. 395

to, restitutionem concedit attentā & expressā aequitate narratorum in supplicatione: sed veritas narratorum in examen, atque adeo comprobatio partibus auditis plerumque committitur iudicibus inferioribus, ad quos ipsa res spectat; uti refert *Zoesius in ff. de in integrum restit. n. 5. Gudelinus l. 3. de iure Noviss. c. 14. in fine.*

Conceditur autem restitutio Minoribus ratione contractus graviter prudentis arbitrio lesi, sive ex dolo adversarii, sive ex lubrico aetatis. Si quid contigerit fati, si animalia empta mortua casu fuerint, aut quod cuius Majori etiam circumspiciendum agendi accidere posset, cessat restitutio. Datur porro laesio aut circumventio adversus solutionem factam, donationem, aditam damnosam hereditatem quae putabatur lucrosa, repudiatam hereditatem reintegrā, sententiam seu rem iudicatam, et si praesentibus & auctoribus curatoribus lis sit mota, simileve titulos, ut videre est apud Iurisperitos in *ff. de Minoribus, & Castro Palao Disp. 1. p. 19. §. 2.*

Dubitatur porro, an Minoris competat privilegium restitutionis adversus alium Minorem, adeoque pariter privilegiatum? Negat Sanchez lib. 6. de Matr. d. 4. n. 15. in fine agens de restitutione Ecclesiae adversus Ecclesiam (de qua est par ratio) & plures alii. Sed asserit *Castro palao p. 19. §. 3. n. 8.* & alii: eò quòd privilegium istud non restringatur ad solos Minores, neque his alibi detur privilegium impediendi, ne contra se alii Minores restitutionem obtineant, adeoque derogans alteri privilegio. Quemadmodum ideo potest mulier uti beneficio S. C. Vellejani contra aliam mulierem, in cuius favorem fidei iussit, *L. Si sine C. ad S. C. Vellejanum.* Ratio autem alterius sententiae locum habet in casu, quo duo habent privilegia invicem interimentia seu impediencia.

Hac tamen sententia limitanda videtur ad casum, quo solum agitur de lucro capiendo, non autem quando ex restitutione Minoris alter minor incurrit, similidamnum seu lesionem, contra quam utique par haberet restitutionis privilegium, & aliunde potior esset conditio huius quam possidentis. Unde *L. 34 ff. de Minor. dicitur: Si minor viginti quinque annis filiosfamilias minori pecuniam reddidit, melior est causa consumentis, nisi locupletior ex hoc inveniat.*

Quaeritur etiam, an restitutio Minoris profit Majori causam conjunctam habenti? Sed Resp. Neg. quando agitur de re dividua, tunc enim solum afficit restitutio portionem minoris *L. un. C. Si in communis causa.* Neque enim communis causa commune facit auxilium. Secus est, si res sit non dividua, *L. Si communem 10. ff. Quemadm. servit. amit.* quam vitiosè citat jungens alias leges *Castro palao p. 19. §. 9.* Quem vide.

Effectus porro restitutionis est, quòd omnia in pristinum revocentur, unoquoque jus suum recipiente, quasi nihil gestum videatur, ut jam nec damnum nec lucrum sentiat Minor laesus. An etiam fructus interim percepti veniant restituendi, controversum est inter Auctores, qui in varias abierunt sententias. Videri potest, *Lessius c. 17. dub. 10. & Castro palao d. 1. p. 19. §. 4.*

Transit autem hoc beneficium (ut Doctores notant) etiam ad heredes minorum; cum et si sit personale, tamen concessum sit ratione rei, seu detur in rem ipsam, & ratione gesti negotii; prout & privilegium S. C. Vellejani transit ad heredes mulieris fideiubentis *L. Heredes 20. C. ad S. C. Vellejanum.*

Cessat denique hoc privilegium variis modis, ut si cesset aut non appareat laesio. Idem est, si minor veniam aetatis impetaverit (quae praemisso examine causae seu idoneitatis personarum datur masculis vigesimo, feminis decimo octavo aetatis anno expleto *L. 2. C. de his qui veniat. impetrar.*) cum tales agant ut Majores vi legum, contrahentes cum iis videantur legum auctoritate circumventi, *L. 1. C. eod.* Nisi causa sit multum extraordinaria, seu talis, quae & majoribus indulgeret restitutionem. Similiter ex *L. 1. & 2. C. Si major factus rat. hab.* cessat restitutio, si major factus verbo, scripto aut facto ratificaverit gestum in minori aetate.

Approbatio tamen quae colligitur ex facto non aequè patens, ac ea quae verbo aut scripto, adeoque interdum non caret dubitatione. Specialiter verò quòd major rem tradens in minori aetate venditam, non censetur alienationem approbare, sed in consequentiam facere tantum, & sic nec excludatur à restitutione, habet *Zypaeus in Not. Jur. Belg. Tit. de in integr. restit. referens ex Christino* ita esse iudicatum.

Praeterea competit beneficium restitutionis Ecclesis, & aliis prius locis: non tamen personis Ecclesiasticis in contractibus, quos privato nomine faciunt. Insuper competit Communitati cuiusque oppidi *L. 4. C. Quibus ex causis Majores in integr. restit. n. 5.* Quod (ut habet *Lessius c. 17. dup. 9.*) extenditur etiam ad supremos principes quoad bona principatus alienata: ad Collegia Scholarium & Universitates studiorum. Interdum etiam ad rudes & simplices, qui ignorant jura, praeterea & valorem rerum; ut rusticos & mulieres.

Denique (ut habet *Zoesius in ff. de in integr. restit.*) hoc beneficium impetrant, qui circumscripti sunt metu, dolo, absentia, vel alia de causa inciderint in captivum: quibus cum via ordinaria desit, praeterea haec extraordinaria. Plura de his vide apud *Zoesium sup. & in ff. de Minoribus, Castro Palao d. 1. p. 19. Lessium sup. & dub. 10.*

75. Effectus restitutionis.

76. Transit ad heredes.

77. Quibus modis cessat.

Venia aetatis quibus danda.

Eam habentibus, an competat restitutio.

78. Quibus praeterea datur beneficium restitutionis.

72. Qua de causa danda.

73. An etiam minori contra alium minorem.

74. An & Majori causam conjunctam habenti.

